

84. การศึกษาชนิดของแมลงวันผลไม้ ศัตรูธรรมชาติ และฤดูกาลระบาดของแมลงวันผลไม้ที่สำคัญในแหล่งปลูกพริก Study on Fruit Fly Species, Their Natural Enemies and Infestation on Chilli

วิภาดา ปลอดครบุรี สัญญาณี ศรีรักษา เกรียงไกร จำเริญมา อัมพร วิโนทัย

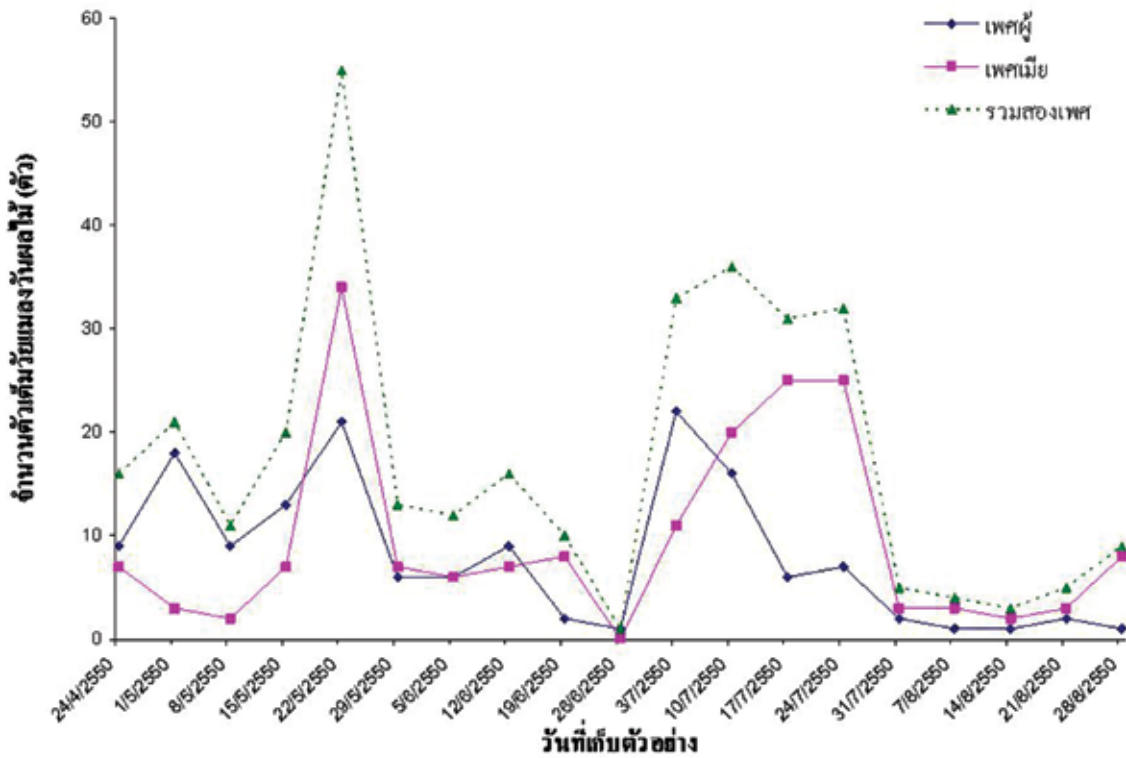
บทคัดย่อ

ศึกษาชนิดแมลงวันผลไม้และศัตรูธรรมชาติจากแหล่งปลูกพริก โดยสุ่มเก็บผลพริกที่มีรอยการเข้าทำลายของแมลงวันผลไม้จากแปลงพริกของเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม และกาญจนบุรี ระหว่างเดือนธันวาคม 2548-กันยายน 2549 รวม 39 ตัวอย่าง จำนวน 4,646 ผล แล้วนำมาตรวจเช็คการเข้าทำลายของแมลงวันผลไม้ในห้องปฏิบัติการ พบว่าแมลงวันผลไม้ชนิดที่เข้าทำลายพริก คือ *Bactrocera latifrons* (Hendel) รวม 1,389 ตัว โดยมีสัดส่วนเพศผู้ต่อเพศเมีย 1:1.02 ยังพบแมลงวันผลไม้ชนิด *Bactrocera dorsalis* (Hendel) แต่พบเพียงตัวอย่างเดียว ในจังหวัดนครปฐม กาญจนบุรี และกรุงเทพมหานคร ดำเนินการระหว่างเดือนธันวาคม 2549-กันยายน 2550 รวม 45 ตัวอย่าง จำนวน 5,286 ผล และน้ำหนัก 9,630 กรัม พบแมลงวันผลไม้ชนิด *B. latifrons* (Hendel) รวม 1,773 ตัว มีสัดส่วนเพศผู้ต่อเพศเมีย 1:1.07 ในจังหวัดอุบลราชธานี ดำเนินการศึกษาในเดือนกุมภาพันธ์ 2549 ส่วนจังหวัดขอนแก่น และชัยภูมิ ดำเนินการระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2550-สิงหาคม 2551 รวม 49 ตัวอย่าง จำนวน 9,847 ผล น้ำหนัก 15,012 กรัม พบแมลงวันผลไม้ชนิด *B. latifrons* โดยมีสัดส่วนเพศผู้ต่อเพศเมีย 1:0.91 และศัตรูธรรมชาติของแมลงวันผลไม้ พบเป็นแตนเบียนในวงศ์ Braconidae ได้แก่ *Fopius arisanus* (Sonan) และ *Diachasmimorpha longicaudata* (Ashmead) โดยพบชนิด *F. arisanus* มากที่สุด

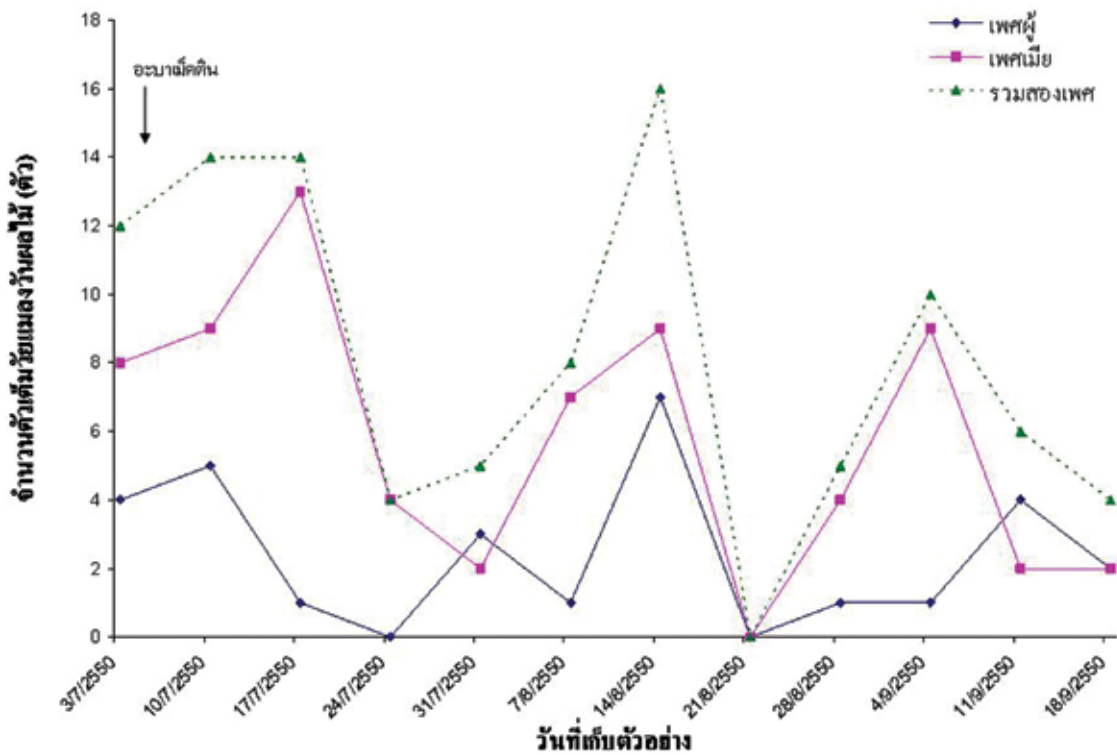
การศึกษาการระบาดของแมลงวันผลไม้ ดำเนินการในแปลงทดลองที่ 1 อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และแปลงที่ 2 อำเภอกำแพงแสน จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างเดือนเมษายน-กันยายน 2550 พบว่า แมลงวันผลไม้ชนิด *B. latifrons* (Hendel) พบการระบาดเข้าทำลายได้ตลอดช่วงระยะเวลาเก็บเกี่ยว โดยพบจำนวนตัวเต็มวัยในกับดักเหยื่อพิษโปรตีนเท่ากับ 1-55 ตัว/12 กับดัก/สัปดาห์ และ 0-16 ตัว/12 กับดัก/สัปดาห์ ตามลำดับ ในปี 2551 ระหว่างเดือนมีนาคม-ตุลาคม ติดตั้งกับดักเหยื่อพิษโปรตีน จำนวน 12 กับดัก พร้อมทั้งสุ่มเก็บพริก 1,000 ผล ดำเนินการการศึกษาในแปลงทดลองที่ 3 ที่อำเภอเมือง และแปลงทดลองที่ 4 ที่อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม แปลงทดลองที่ 5 อำเภอกำแพงแสน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่ามีการระบาดของแมลงวันผลไม้ตลอดช่วงระยะเวลาเก็บเกี่ยว โดยพบจำนวนตัวเต็มวัยแมลงวันผลไม้ในกับดักเหยื่อพิษโปรตีน เท่ากับ 1-27, 0-14 และ 0-3 ตัว/12 กับดัก/สัปดาห์ ตามลำดับ ซึ่งมีปริมาณต่ำกว่าที่ฟักจากผลพริกเท่ากับ 23-391, 32-256 และ 0-74 ตัว/พริก 1,000 ผล/สัปดาห์ ตามลำดับ โดยพบรอยการเข้าทำลายตั้งแต่ระยะเข้าสีจนถึงพริกสุก และพบการเข้าทำลายของแมลงวันผลไม้สูงในพริกชุดแรกที่สุด

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ใช้เผยแพร่ให้กับเกษตรกร เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทราบถึงชนิด และช่วงการระบาดของแมลงวันผลไม้ที่เป็นศัตรูพริก เพื่อทราบระยะพืชที่ควรทำการป้องกันกำจัดแมลงวันผลไม้ และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาแนวทางการป้องกันกำจัดแมลงวันผลไม้ชนิด *B. latifrons* ต่อไป

ภาพแสดง จำนวนตัวเต็มวัยของแมลงวันผลไม้ชนิด *Bactrocera latifrons* (Hendel) ที่ติดในกับดักเหยื่อพิษ โปรตีน 12 กับดัก/สัปดาห์ ในแปลงพริกทดลองที่ 1 ของเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ระหว่างเดือนเมษายน - สิงหาคม 2550

ภาพแสดง จำนวนตัวเต็มวัยของแมลงวันผลไม้ชนิด *Bactrocera latifrons* (Hendel) ที่ติดในกับดักเหยื่อพิษ โปรตีน 12 กับดัก/สัปดาห์ ในแปลงพริกทดลองที่ 2 ของเกษตรกร อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างเดือนมิถุนายน - กันยายน 2550